

Herdenking 100ste verjaardag van de 'Groote Oorlog' (2014-2018)

De Eerste Wereldoorlog of de 'Groote Oorlog' was het eerste internationale conflict op wereldschaal. Het vond plaats van 28 juli 1914 tot 11 november 1918. Miljoenen militairen en burgers vonden hierbij de dood.

100 jaar na deze feiten zijn we er nog steeds van overtuigd dat de gebeurtenissen van '14-18' een fundamentele invloed hebben gehad op onze maatschappij en dat de slachtoffers van deze gruwelijke oorlog een waardige nagedachtenis verdienen.

Daarom start de Vlaamse Overheid met de herdenking van de 'Groote Oorlog' en zal ze de 100-jarige herdenking van deze gebeurtenissen kaderen in een breder verhaal rond 'oorlog en vrede', rond 'Europese samenwerking', ...

opdat we ons verleden een plaats kunnen geven, opdat we kunnen leren voor de toekomst

Het project

Het project "Herdenking 100ste verjaardag van de 'Groote Oorlog' (2014-2018)" heeft tot doel om Vlaanderen internationale zichtbaarheid te geven in de periode 2014-2018 en erna. De Vlaamse Overheid heeft de intentie om deze herdenking op een serene wijze uit te spelen als een **topevenement in Vlaanderen** en in de wereld enerzijds met het oog op het blijvend herinneren en bewaren van het oorlogserfgoed voor toekomstige generaties en anderzijds door het vredestoerisme te bevorderen en door het oorlogserfgoed verder te ontwikkelen.

Tevens is het de bedoeling om een **breed gedragen herdenking** op te starten rond de Eerste Wereldoorlog waarbij zowel nationale als kleinere lokale initiatieven worden opgestart. Want elke dorp, elke stad heeft zijn geschiedenis en zijn link met de 'Groote Oorlog'.

In bijna elk Vlaams gemeente waar het Duitse leger passeerde en er gevochten werd, zijn er na de oorlog herinneringsmonumenten, herdenkingsites of musea opgericht. Ook vinden we op vele gemeentelijke begraafplaatsen slachtoffers terug van de oorlog. Deze lokale gebeurtenissen, het erfgoed en de nagedachtenis van deze plaatselijke herinneringen zijn tot op vandaag relevant en waardevol voor de toekomst.

Het concrete programma van activiteiten naar aanleiding van de herdenking van honderd jaar Wereldoorlog I heeft als doelstelling om:

- de naam Vlaanderen internationale zichtbaarheid te geven en duurzaam te verbinden met het vredesthema;
- de huidige en toekomstige generaties in Vlaanderen bewust te maken en te sensibiliseren rond thema's zoals verdraagzaamheid, interculturele dialoog en internationale verstandhouding met het oog op een open en tolerante samenleving en een actieve internationale oriëntatie.
- het vredestoerisme in Vlaanderen aanzienlijk te bevorderen.

Concreet bestaat het project uit twee luiken. **Een evenementieel luik**, dat voor

wat het binnenland betreft, zich uitstrekt over geheel Vlaanderen. Voor wat de buitenlandse dimensie betreft, wordt gefocust op die landen die soldaten hadden in 'Flanders Fields'. Verder bestaat het project uit **een investeringsluik**, waarbij in de eerste plaats in de provincie West-Vlaanderen zal worden geïnvesteerd in de toeristische valorisatie van de oorlogsrelicten, verbetering van de onthaalinfrastructuur en instandhouding van de monumenten (erfgoedzorg).

Het evenementiële luik

In het kader van evenementen kunnen voor de verschillende oorlogsjaren en de periode erna, per jaar specifieke accenten gelegd worden. Het leggen van accenten biedt het publiek niet alleen meer structuur voor de vele te verwachten initiatieven, maar is tevens een aanleiding voor herhaalbezoek.

In een eerste fase wordt hierbij gewerkt aan een **structuur voor een overzichtelijk evenementenaanbod**. Dit kader dat nog verder uitgewerkt en verfijnt moet worden, zal worden opgemaakt aan de hand van de volgende parameters:

1. een historisch-chronologische tijdsas: oplijsten van relevante historische gebeurtenissen en data
2. een geografische toewijzing: het koppelen van relevante historische gebeurtenissen aan een specifieke locatie
3. een thematische toewijzing: het koppelen van relevante historische gebeurtenissen aan een thema (het medische verhaal, het sociale verhaal, de wederopbouw, ...)
4. een beoogde doelgroep: senioren, scholieren/jeugd, binnen- en buitenlandse bezoekers, ...

Bij de opmaak van een dergelijk toetsingskader dienen enkele evenwichten gerespecteerd te worden, waaronder:

- het evenwicht tussen verschillende invalshoeken: militair, landschappelijk,

benadering vanuit de mens, het vredesverhaal, ...

- het evenwicht tussen grote en kleine evenementen ifv een ruim en gevarieerd aanbod

- het evenwicht tussen het 'binnen (musea)' en 'buiten (landschap)' verhaal

- het evenwicht van het verhaal van de frontzone en het verhaal in de ' bezette en niet-bezette gebieden'

- het evenwicht tussen het aanbod voor kenners en een aanbod voor het grotere publiek

In een tweede fase moet dit evenementenbeleid gebald worden in **één duidelijke boodschap**. Het is als het ware 'de rode draad' van de herdenkingsperiode die in één beeld, frase, het gemeenschappelijk idee achter de herdenking kernachtig weergeeft.

In een derde fase kan het product van bovenstaande fasen geconsolideerd worden door de **opmaak van een toetsingskader** met criteria waaraan evenementen moeten voldoen om voor subsidiëring in aanmerking te komen.

Investeringsluik

Het investeringsluik is toegespitst op West-Vlaanderen. Hierbij zal sterk de nadruk zal worden gelegd op de band tussen de toeristische valorisatie en de erfgoedzorg. De basis voor deze investeringsagenda vormt de studie "Toeristische valorisatie van erfgoed uit de Eerste Wereldoorlog in de westhoek met het oog op 100 jaar Grote Oorlog (2014-2018)". Deze werd in november 2008 werd gerealiseerd door Westtoer, Toerisme Vlaanderen en de provincie West-Vlaanderen.

De studie heeft geleid tot een actieplan en heeft tot doel om:

- een attractief, divers en kwalitatief hoogstaand toeristisch totaalproduct te ontwikkelen;
- de Westhoek (Flanders Fields) uit te spelen als een topbestemming op het gebied van oorlogstoerisme met een duidelijk imago en bijhorende positionering, communicatie en promotie;
- met de diverse partners het WO I – toerisme te coördineren, in het bijzonder met het oog op de 100 – jarige herdenkingsperiode.

De realisatie van het nieuwe In Flanders Fields Museum (Ieper), de bouw van een onthaalinfrastructuur voor de Lyssenthoek (Poperinge), de uitbreiding van het Memoriaal Museum Passendale met museumtuin (Zonnebeke), de vernieuwing van het Ijzertorenmemoriaal (Diksmuide) en de bouw van het bezoekerscentrum Ganzenpoot (Nieuwpoort) worden de vijf speerpunten van het actieplan. Naast deze vijf strategische projecten zullen ook andere bezoekersattracties in aanmerking komen.

Een Internationaal Project

Uit de in 2007 uitgevoerde studie van het Vlaams Steunpunt Buitenlands Beleid blijkt immers dat soldaten uit niet minder dan 50 hedendaagse staten hebben deelgenomen aan de krijgsverrichtingen in de Westhoek. Heel wat betrokken landen bereiden een nationale herdenkingsagenda voor. Een tijdige afstemming en uitwisseling van informatie zijn hierbij essentieel.

Op 11 november 2008 heeft de minister-president tijdens de officiële herdenking van de 90ste verjaardag van de wapenstilstand in Ieper opgeroepen om werk te maken van een Internationale Verklaring. Deze kreeg de voorlopige werktitel “Flanders Fields” - Verklaring

mee. Bedoeling is dat de Verklaring de herdenking van de “Groote Oorlog” structureel verankert. Daarbij zal gefocust worden op de dimensies herdenking (“remembrance”), educatie en wetenschappelijk onderzoek.

Een Erfgoed project

UNESCO

Het uitzonderlijk belang van de getuigen van wat als de ‘Groote Oorlog’ bekend staat wordt alom erkend. Gelet op de uitzonderlijke universele waarde van dit erfgoedlandschap zou een erkenning als UNESCO Werelderfgoed een passende blijvende herinnering vormen aan de gebeurtenissen die zich nu bijna honderd jaar geleden in België en het noorden van Frankrijk hebben afgespeeld.

Daarom heeft Vlaanderen het plan opgevat om de getuigenissen van de Eerste Wereldoorlog in de Westhoek in 2014 aan Unesco voor te stellen, met het oog op een erkenning als werelderfgoed.

Grensoverschrijdende Samenwerking

Voor het voorstel waarbij de legendarische fronten langs de Somme, Marne en IJzer worden erkend als Werelderfgoed, is samenwerking tussen België/ Vlaanderen, Wallonië en Frankrijk is evident. In de eerste plaats omdat deze plaatsen de materiële getuigen vormen van een conflict zoals de wereld er nog nooit één had gezien: een jarenlange oorlog, waarbij miljoenen mensen het leven hebben gelaten. In die optiek is het onweerlegbaar een mondiaal conflict: een gigantische ontplooiing van troepen, verzameld van overal ter wereld, op een heel beperkte oppervlakte, gedurende een eindeloos aanslepende periode.

De concentratie van al deze elementen in de Westhoek en het noorden van Frankrijk

was en is ongezien. Dit maakt precies de uitzonderlijk universele waarde uit, die UNESCO vooropstelt. Deze elementen hebben er trouwens ook toe geleid dat de getuigen van de Eerste Wereldoorlog in West-Vlaanderen en Noord-Frankrijk na het beëindigen van de oorlog vrij snel geaccepteerd en gerecupereerd werden als monumenten voor de vrede.

Verder staan er nog andere interessante projecten op stapel in het kader van de herdenking van de eerste wereldoorlog: *2014-18* is de naam van het grote crossmediale project waarmee de VRT tussen 2014 en 2018 de honderdste verjaardag van de Eerste Wereldoorlog herdenkt. De eerste voorbereidingen voor het project werden reeds getroffen. In aanloop naar 2014 zal de **VRT** elk jaar in november extra aandacht schenken aan Wapenstilstand en de Eerste Wereldoorlog.

In het kader van de herdenking van 100 jaar Grote Oorlog richt de Vlaamse Regering ook een **'Herinneringspark'** op. De bedoeling is om via een aantal ingrepen in het landschap, een blijvende herinnering aan de Eerste Wereldoorlog tot stand te brengen. De Vlaams Bouwmeester organiseerde in 2008 een open oproep bij ontwerpers tot opmaak van een geïntegreerde conceptvisie. De uiteindelijke laureaat krijgt vanaf begin 2010 een jaar de tijd om het project verder uit te werken. Het herinneringspark kan dan vanaf 2011 gradueel gerealiseerd worden.

Lokale besturen en maatschappelijke actoren

Op dit moment is voornamelijk de provincie West-Vlaanderen actief bezig met de voorbereiding van de herdenking rond 100 jaar "Grote Oorlog". Zo eerder

vermeld heeft Westtoer, in samenwerking met Toerisme Vlaanderen een studie uitgevoerd die leidde tot een actieplan voor de toeristische valorisatie van het erfgoed in de Westhoek. Deze valorisatie genereert immers niet alleen bezoekersstromen naar de regio, maar vormt ook nog eens een belangrijke economische factor.

Meer in het algemeen zullen een aantal piekmomenten zich kristalliseren rondom de herdenking van de Slag aan de IJzer, de eerste gasaanval, de Eerste slag om Ieper, het Kerstbestand, de Tweede slag om Ieper, en de slagen van Mesen en Passendale.

Maar ook in andere provincies dan West-Vlaanderen werd slag geleverd, en tal van steden en gemeenten zullen hun geschiedenis van de Eerste Wereldoorlog in herinnering brengen. Het is derhalve duidelijk dat de herinneringsinitiatieven en activiteiten zullen worden opengetrokken naar de andere provincies en lokale besturen. Daarnaast zullen ook diverse maatschappelijke actoren de opportuniteit krijgen om hun bijdrage te leveren aan de herdenking.

Voor de **organisatie van het project** is een centrale projectgroep opgericht. Dit is het coördinatie- en informatie-uitwisselingsplatform van het project voor de activiteiten die door de diverse geledingen van de Vlaamse overheid in het kader van het herdenkingsproject worden ontwikkeld. Tevens fungeert de projectgroep als adviesorgaan voor de Vlaamse Regering.

Voor de **coördinatie van het project** is een projectsecretariaat opgericht. Dit fungeert als uniek projectloket van de Vlaamse overheid voor de voorbereiding, coördinatie en opvolging van het project 'Grote Oorlog'.

Contacten

Voor vragen of informatie kan u steeds terecht op het projectsecretariaat. De website rond het project 'Grote Oorlog' is in opmaak en zal in april online worden geplaatst.

Pierre Ruyffelaere

algemeen coördinator project 'Herdenking van de 100ste verjaardag Grote Oorlog (2014-2018)'

Departement internationaal Vlaanderen
Boudewijnlaan 30 bus 80, B-1000 Brussel
T: +32 2 553 61 90 | F: +32 2 553 60 37
pierre.ruyffelaere@iv.vlaanderen.be

Tinne Jacobs

Adjunct-coördinator project 'Herdenking van de 100ste verjaardag Grote Oorlog (2014-2018)'

Departement internationaal Vlaanderen
Boudewijnlaan 30, bus 80, B-1000 Brussel
T: +32 2 553 51 59 | F: +32 2 553 60 37
tinne.jacobs@iv.vlaanderen.be